

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК :

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ :

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2½ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

† ЂОРЂЕ НИКОЛАЈЕВИЋ

дабро-босански митрополит у Сарајеву, књижевник, добротвор и т. д.

Тешко је данас наћи у нашем народу веће љубави, више пожртвовања за свој народ, савеснијег радника у своме позиву и одушевљенијег поборника за веру, име и народност нашу, но што беше дични покојник Ђорђе Николајевић дабро-босански митрополит у Сарајеву, који се преселио у вечност 8. (20.) фебруара о. г. Он је, тако рећи, сав свој живот посветио народу, његовој срећи и напретку. Од ране младости напустио је родитеље, родбину, па и отпочете штудије, кад га је пок. патријарх Стратимировић опоменуо, да је нашем народу у Далмацији потребна једна родољубива душа, па је отишао да буди успавану свест, да храбри клонуле душе, да одушевљава заплашене борце; и што је данас у Далмацији пробужено, осокољено и јуначки стало на браник имена и поноса народног, то је највише плод овог великог покојника, јер он није само речма, него и пером, и делом и примером радио, подизао,

неговао, те је тако и понео са овог света само скрштене беле руке и праведна дела своја.

Ђорђе Николајевић се родио у Срему у селу Јаску 20. априла 1807. г. те је тако поживео мање два месеца 89 година. У Јаску је изучио основну школу а у Митровици немачку школу, па је онда прешао у Карловце и довршио ту гимназију с најбољим успехом. По свршеним наукама постане у Иригу учитељ II. разр. осн. нар. школа; али жудећи за науком остави за кратко време учитељевање и оде у Пешту па продужи науке на филозовском одељењу пештанског свеучишта. Но тадањи патријарх и митрополит карловачки Ђ. Стратимировић позове га, да напусти школовање и да оде у Далмацију, да помогне тамошњим родољубима посао око утврђивања вере и народности, која се онда поче гасити тамо од великог уплива талијанштине. И он се склони, оде и настани се као учи-

тељ у Дубровнику 1830 г. тој Атини српској у западном крају нашем, па почне одмах радити на томе, да се тамо словенски и српски дух шири.

Год. 1833. ожени се у Дубровнику Катарином Берберовићевом из Котора, запоши се, па да као свештеник стече више утецаја и угледа па да може више и привредити општој цели, којој се посветио.

Са његова примерна владања и савесне службе буде одликован 1836. г. црвеним појасом, а 1846. г. постане прота дубровачки, где је с ученим Србином тамошњим др. Божидаром Петрановићем покренуо знаменит часопис: „Српско-далматински магазин“, те је у тој књизи сачувао многу тековину и успомену наших старих.

Године 1850. уграби му немила смрт јединца сина Чедомиља и јединицу ћерку Софију, и губитком тим његова љубав још више порасте за опште интересе народне.

За његов савестан и родољубив рад сазна се и на највишем месту и буде одликован 1850. г. за заслуге од нашег премилостивог краља златним крстом Франц-Јосифовог реда, а од руског цара Николе I. добије прстен у брилијантима.

У Дубровнику је остао пуних 28 година и онда априла 1858. г. отиде за професора богословије у Задар, где је велика дара и спреме показао за организацију те школе, конзисторије и школског далмат. већа и Далматинске Матице у којима је био члан и неуморан раденик све до 1882. г. док га опет народна служба није позвала у Сарајево на нов посао, да тамо удеси конзисторију и богословију рељевску. Где се год растајао, остављао је тужне пријатеље и заводе, јер је својим леним понашањем, својим вредним и богатим радом присвајао и задобијао околину и власти, те је жъео само љубав и признање са свију страна.

Око године 1861. постане члан срп. ученог друштва у Београду и почасни члан Матице Српске у Новом Саду.

О прослави руске хиљадугодишњице примања хришћанства, одликован је од цара Александра II. орденом св. Ане III. степ.

Измаком 1882. пређе у Сарајево и организује ту богословију и конзисторију и

био је десна рука митрополиту Сави Косанићу.

Још у Задру изгуби и своју љубу и онда се посвети са свим народу и његовој служби.

По превисој одлуци Њ. Величанства краља Франца Јосифа I. буде именован, а за тим на скоро и посвећен за архимандрита, а кад се Сава Косанић захвалио на митрополији, буде именован 1885. год. за добро-босанског митрополита, на коме је месту и завршио свој плодни и поштен живот.

Од год. 1842—1862. уређивао је лист „Магазин Далматински,“ и писао је у њему многе чланке и доцније све до г. 1869. Писао је у „Летопис“ и у „Грлицу Црногорску“, а писао је и засебна дела: Младић како треба да се изобрази (1840.); Девојка како треба да се изобрази, превео с немачког од Ренера; даље: Протопресвитер и његово достојанство; Насртање протосинђелово одбија протопресвитер; Животопис и добротинства Божа Бошковића (1880.) Под његовим уредништвом излазио је у Сарајеву Шематизам православне митрополије и архидијезе добро-босанске.

Да пређемо сад на његова добротинства:

Покојник је био уредан човек и бележио је сваки издатак свој и свако важније дело своје. па се нашло међу списима његовим 12 већих заклада, на које је издао: 93.500 ф. и још других 24 мањих прилога и дарова, на које је издао 16.822.50 ф. Од како је митрополит издао је разним путницима, сродницима, ученицима по гимназијама, пренарандијама, великој школи, сиромашним удабеницама, св. савским беседама, црквама, школама и хуманитарним друштвима, сиротињи и т. д. 8.498.50 ф. Осим тога, оставио је као што се говори, још: 40.000 ф. тестаментарно на разне добротворне цели. То је свега: 158.821 ф.

Најзнатније су му закладе:

1. За више образовање двојице далматинских Срба из Боке и Дубровника 12000 ф.
2. За опрему сиротих удавача право-

славне вере у Јаску (у Срему) у свом месту рођења: 12.000 ф.

3. Фонд за срп. правосл. основну школу у Блажују код Сарајева: 15.000 ф.

4. Фонд за срп. прав. основну школу у Варцар-Вакуфу (Босна): 10.000 ф.

5. За подизање срп. школске зграде у Бос. Градишки 9.000 ф.

6. Фонд за срп. прав. осн. школе у Бос. Петровцу: 2.500 ф.

7. Фонд за подизање правосл. цркве у Блажују код Сарајева: 4.000 ф.

8. Фонд за срп. прав. школу у Домбоју (Босна): 5.000 ф.

9. Фонд за зидање срп. прав. цркве у Маглајанима на Враасу (Босна): 5.000 ф.

10. Срп. прав. цркв. општини за про-светне цели у Бос. Дубици 1.000 ф.

11. Свештеничко-удовичком фонду да-бро-босанске епархије: 2.000 фор.

12. Заклада за школовање тројице младића Срба, (Босанца, Херцеговца и Јашчанина) 15.000 ф.

Кад се узме, да је он био учитељ, па-рох, прота, професор и тек последњих 10 година митрополит са 6000 ф. годишње плате, а свуда пре с платом испод 2000 ф. онда се тек види, како је тај човек од својих уста откидао па и народу давао. Кад види човек оваке знатне своте приложене на олтар народне среће из тако скромних прихода прикупљене: онда мора стати сваки пред лице овог великана па се поклонити и узвикнути: Слава ти, велики и дични покојниче наш!

ПОШТОВАЊЕ САМОГА СЕБЕ И САМОЉУБЉЕ.

(Из Лајкнерових „Естетичких студија“.)

Мало има људи, који у борби о живот никад нису залутали те непоколебиво ишли правим путем, имајући свагда пред очима морални идејал. То могу само или они ретки љубимци богова, који вазда чистим детињим очима гледају у пусти метеж око себе, или хладни људи без икакве страсти, којима с поља никакво искушење не излази у сусрет, јер не налази у њиховој унутрашњости речитога поборника, страст. Страсти су ретко резултати васпитања, него већином мираз природе. Дуго лежи клица често и неслућено у души и дрема, док не дође час, који је наједаред разбуди, тако да разуздана природна сила потресе душу из темеља. Страсти расту веома брзо; човек мисли да им је још господар, мисли још да се њима титра, а већ је он њихов роб и њихова сиграчка. Свака дубља природа мора прекужити перијоду, која рађа једну страст за другом. То време грознице понајвише је одсудно по душевно здравље целог живота а разум је први лек. Само он може доказати, да су страсти готово свагда посестрима врлинама, да се свака поједина страст може потчинити у службу великом смеру моралнога живота, кад овла-

да њом чврста воља. У тим се борбама развије поштовање самога себе као темељ моралном нашем животу; без њега се не може замислити чиста човечност.

На унутрашњој свести и вредности почива велик број својстава, која чине племенита човека. Пре свега поштовање самога себе рађа ону сигурну мирноћу, ону јасну одређеност у раду, која се нигда не мења; општењу са светом даје оно држање, које је и сувише поносито, а да би и најмање дало окрњити своје морално право, но исто тако не заборавља, да сваки индивидуум сме захтевати то исто. Сваки човек, који је свестан, да је у којем случају радио онако како захтева морални закон, изгубиће уједно онај кукавички страх од „јавнога мишљења“, које на рад многих удара жиг везаности. Ти стреше од сваке опоре речи, коју би свет за њих могао рећи; трудећи се, да избегну сваки сукоб, постају бојажљиви, изгубе са свим слободу те су најзад тек седмоструки најдаљи одјек других; клањају се свачјем мишљењу, свугде питају за савет, у својим су симпатијама час овде час онде. Па ипак човек не може за њих рећи ни да су рђави ни да су лукави; они

се поводе за утецајем момента, место за гласом разума — немају поштовања самога себе.

Свет, који никад није долазио у искушење, ретко се може похвалити тим својством. Око кога је повучен десет стопа висок зид, тај не може себи урачунати у заслугу, што није обрао јабуку суседову. Тако је и у животу око појединаца нарочито повољним приликама дигнут браник, који их штити те не могу морално да поклизну. Свака им се жеља испуни; вазда живе у млакој атмосфери пристојности, коју су научили, тако да ништа не желе, што је грешно. Такву врсту врлине може човек наћи навластито у женскиња, које су најпре чували родитељи, после муж а свагда срећа. Где нема борбе о врлину и моралност, ту се не може развити ни поштовање самога себе.

На први поглед изгледа да је поштовање самога себе сродно са самољубљем, на ипак се то двоје разликује једно од другог те још како. Поштовању самога себе корен је свест о савладаним слабостима, а самољубље потиче из свезе егојизма и сујете. Егојизам, отац, хоће све за себе, сујета, мати, дичи се правим и уображеним одликама: може ли се у том браку родити племенито дете? У осталом не треба мислити, да сујета свагда мора бити спојена са себичношћу; има веома много добрих, пожртвовних људи, који су уз то сујетни до крајности и то понајвише на врло незнатне врлине.

Највеће је проклетство самољубља то, што заслепљује очи за све прилике правог живота, — та љубав је слепа. Ко сама себе сматра за предмет својој највећој и најревноснијој бризи, ко вазда само себе узима за мерило свију других људи, тај мора мало по мало изгубити сваки објективан суд о свету. Дела и назоре ближњих сматраће тај свагда са гледишта своје сујете или ће им за темељ поставити своју рођену себичност. Даља ће последица бити, да ће изгубити веру у све, што је племенито у човјечјој природи, сваки рад, сваку врлину другога сравњиваће са својим радима и својим врлинама, према којима они први дабогме надају у праšину. Ко је сам

у себе заљубљен, тај свако признање прима као дужност а своју хвалу даје свагда само као милост; тај цени само оне људе, који ласкају његовој сујети па ипак слегне кадад и раменима. Често је доста интеллигентан, да претерано ласкање позна да је ласкање, по одмах му опет није право и не може управо да живи, ако му човек у опште не ласка. Срећан је само онде, где његова лепа својства могу да сјају; ако у друштву мора да игра другу или трећу улогу, увређен је те вређа друге. Но тада свети свој идеал, своје беспрекорно ја, постаје оштар, злобан, подмукао и не плаши се никаква дела, које би га морало у рођеним му очима понизити и одузети му поштовање самога себе, кад би се у опште то поштовање могло и спојити са самољубљем.

Рекао сам, да поштовање самога себе почива на свести о савладаним слабостима, једном речју на познавању самога себе. С тога је оно истинито према самом себи и тим уједно блага према ближњима. Ко је само једаред у животу прекорачио границу моралности; ко зна какве га је борбе стало, док се опет дочепав судбининих узда те ју упутио на праву стазу: тај се нигда у животу не може уљуљункати у сан бајком о својој савршености. Ако је иначе какав треба да је, спраће љагу са одела своје части, но онда ће свагда с отвореним очима на ново задобивену чистоту умети да одржи. То је опет тачка, која дели та два појма. Са самољубљем се не може спојити познавање самога себе, јер самољубље живи у атмосфери саме лажи. Већито је заодевено свешћу о сопственој изврспности, те нема праведности и благости у суђењу. Уобразиља човека, који је сам у се заљубљен, јесте као стакло величало, које све што је близу претерано увеличава а што је далеко у безобличну маглу раствара. Самољубље никад не верује да је учинило какву погрешку, па ма је доказали и најнеподмитљивије судије. Мајсторски уме нечистим делима и речима да подметне најплеменитије побуде. Кад говори из ње увређена сујета, то је њој онда гнев поносите нарави према туђем безобразлуку; завист је њој горка справедљивост, похотност јој је здрава чулност. Једном речју:

свагда и свугде је самољубље вечит ескамотер, којем је публика оно само. Варање самога себе је цео живот самољубљу.

Имао сам некад прилике, годинама посматрати таквог једног комедијаша. Био је прилично даровит, веома је много био прочитао и пун је био смерова, које ми је, сваки дан други, са сонорним гласом и нешто елегантним покретима саопштавао. Као сиромаш професор гимназиски оженио се без љубави и узео веома богату, али просто однеговану девојку па је одмах дао оставку на звању, како би се могао одати фини сибаритизму. Сујета му је била безгранична; морао је под носом осећати тамјан те је с тога, ма и не имајући довољно дара за то, отворио своју кућу и стао призивати друштва, и заиста се на скоро у кући му угнездила читава гомила чанколиза. Неко је време себи уображавао, да је у њега најмекше срце на свету. Узео би свога синчића, којем је било тек две недеље, па би ходао горе доле по салону и непрестано би застајао пред високим огледалом те уживао у својој очинској нежности. Тада се наједаред укрсте у њега две сујете; у неком дилетантском приказу играо је једаред Фердинанда у Шилеровој „Сплетци и љубави“. Баш о дану тога приказа разболи се дете и до пред вече је ватра све већма отимала маха тако да се већ побојали за детињи живот. Нежни је отац дао био себи начинити елегантан костим; није могао друштво „довести у неприлику“ те — оде. Кад се вратио, затече домаћег лекара крај детиње лешине. Још једнако у Фердинандову костиму клекне пред колевку и стане нарицати за покојним љубимцем па онда узме свећу и пође у своју собу да се пресвуче. Пут га је водио кроза салон. Ту је ожалошћени отац застао па се са задовољним смешењем стао огледати у великом огледалу. Лекар га је затекао тако, кад је дошао да се опрости; тада се уметник окренуо и рекао: „Од овога ми је удара лице са свим побледело.“

Кад смо сахрањивали дете, морали смо га држати, тако се пренемагао. Кад сам се с њим вратио кући, узео ме је за руку и рекао ми: „Јел'те, био сам велик у свом болу?“ Исто је тако терао комедију и са

својом женом. Непрестано је та сиротица морала слушати прекор, како је душевно куд и камо на нижем ступњу од њега; непрестано се преда мном правио како је он мученик, кога је љубав заслепила те није видео, како му жена ништа не зна. „Да сам само и слутно ту пустош у њену душу, нико на свету не би ме навео био на тај брак!“ Но уз то није ништа сам радио и привређивао; по читаве је сахате био закључан у својој радионици па би спавао или пушио. А кад бих ја дошао к њему, онда би се увек узео за чело па би се тужио како га боли глава и уз то уздахнуо: „Сувише радим; морам се штедети.“ Одиста је по који пут диктовао стенографу нацрте драмама, романима и философским делима. Овај је онда морао стенограм превести у курентна слова и на свакој страни оставити широк окрајак за опаске — на тај би окрајак он по нешто надрљао, али то није било ништа друго до ли плод забављене беспослице. Друге године брака упозна се са неком глумицом, себичном неком намигушом, која је донде већ била што кажу и на сити и на решету. Та је одмах провидела његову сујету па се стала удварати његову душу, јер је била уверена, да преко њега води пут до његове кесе. Њему онда тобоже пукло пред очима. Та ме, рече, разуме. Брак је већ био пољубљан; он је играо улогу устрећенога, кога је прва силна страст обузела а уз то је био сав утучен са свога неверства. „Ја имам погрешака, то знам, али сам бар искрен.“ Било је чудновато, да је признавао, како има све погрешке само баш не оне, о којима се говорило. Крај тој историји са свим је прост. Једнога дана подели државне артије на два равна дела, седне за тим па напише својој жени писмо. То је био прави ремек у варању самога себе. Ја се још сећам само једне фразе: „Идем. Ти ниси са мном срећна, то сам више пута с раскрваљеним срцем осетио. Нека те штити Бог! Не видим од суза! С Богом остај!“ Последње су речи одиста од суза биле готово нечитке. Ја и не сумњам да је плакао — та сам је себе тронуо. Жена се врати к својим родитељима и није хтела да се растави но

болест ју је после приморала на то. Он пак био је годину дана позоришни управитељ, док га није оставила она дама, која га је „разумела“. Онда се правио да је уцвељен до дна душе. Таква сам га ја видео још пре неколико година. Ја мислим, да би тај човек могао допасти и тамнице и то по заслуги па би још на прагу тавнице оплакивао себе као невину жртву туђег престапника.

Такве нарави и не слуте, да у себи носе моралну смрт; већином су и неизле-

чиме. Најспорији, али и најсмртоноснији отров за карактер јесте самољубље, јер оно подрива моралну личност и доводи је до пада. С тога је ту једна од најважнијих тачака у васпитању детињем: „Васпитајте синове и кћери да мрзе лаж; дајте им да истину упознају као најсветији закон моралности. Онда не ће никад сами пред собом постати пренемагала па ће поштовање самих себе сопственом снагом и онда моћи наново задобити, кад једаред и узгреше против закона моралности.“

РУКОПИС И КАРАКТЕР.

Ми волимо да познамо што више особина оних лица, с којима се дружимо, па и оних, који се нас ни мало не тичу. Врло нас занима пртање душе или карактера разних лица у приповетци или роману. Старамо се, да унутрашњост човекову познамо из што више спољашњих знакова. По лицу, покретима, по говору, по навикама, по гласу и т. д. Има финих посматрача, који при самом сусрету, по ходу, по покрету руке при поздраву могу познати, је ли овај или онај живљих или тиших осећаја. За познавање људи није нам још потпуна слика њихних карактера, коју имамо у саобраћању с њима. И рукопис узима се данас као очевидни рељеф душе. Отуда је вештина по рукопису описивати, познавати људе, графологија. Увек ће бити људи, који ће се скептички осмехивати на доказивања, да се неко може познати и оценити из каквог писменог састава, не само по ономе, што је у томе што је написано, већ и како је написано. Неће веровати, да се карактер огледа и у начину како се писмена и речи везују или растављају, колико се пером притискују на хартију, како се повлаче косе и криве прте, по њихној дужини, краткоћи и нагибу, по украсима и простоти великих и малих слова, по размаку између речи и редова, па и по самој тачци на јоти, по двема пртицама на слову и т. д. и т. д. Врло је много знакова у рукопису, по којима графолог обелодањује карактер.

Вештина по рукопису оцењивати људе није нова, али је као права вештина и као наука, — као што се данас узима — ипак новина нашега века. О старини те вештине најранијег доказа има у Светона. О рукопису цара Августу он каже: „Пада ми поглавито у очи, код његовог рукописа, што он речи не раздваја, и што на крају појединих врста не пренаша сувишна писмена у други ред, већ их трпа на исто место и т. д. Овај манир при писању показују природе штедљиве и оне које радо збирају благо на гомилу. Да је и цар Август био такав казују нам његови биографи. У средњем веку беше уобичајена узречица: „Меће тачку на свако јота.“ То се односи на људе врло тачне и врло савесне и неуморне на послу. У 17. веку изашло је на талијанском једно делце о вештини познавати човека и изнаћи његова својства по писму његову. За владе Луја XIV. беше један човек, који је и самог Луја (и не знајући за то) тачно описао по рукопису, који му је донела једна дворска дама на оцену. Истина тај опис унутрашњег Луја није испропао бог зна како ласкав по његово величанство.

Па и Гете, Лаватер, Хумболт и Жорж Санд имали су обичај пртати људске карактере по рукописима. Али тек генијални француски абат Жан Хиполит Мишо (1806. до 1881.) учивши односе између рукописних потеза и карактера човечјег, средно је, са неколико својих списа, ту веш-

тину у правила, у законе на основу посматрања и сравнивања. Од то доба постоји права знанствена графологија, која унутрашњег човека до најмањих ситница обелодањује. Творац те графологије даде јој име (la graphologie). Из историје графологије заслужују помена још (и жене и људи) проф. Ц. Ломброзо, проф. Пајер, адвокат Андријан Варинар, Емилија де Вар и др. Постоји већ читава графолошка књижевност, нарочито на француском и немачком, (енгл. шпан.) а на руски се преводи скоро све, што на тим језицима има из графологије.

Упоредо са теоријском зградом знанствене графологије иде и корист графологије и за науку и за практични живот. У суду, у школи, у породици, у дружби, у политици, — свуд она може да служи као најсавеснија суђаја и саветница. У историјским студијама тражи се такође помоћ њеном савесношћу. Прави и образован графолог не жели, да се без њеног суда закључују икакви важнији послови ни у породици ни у друштвеном животу. Судска графологија, премда још млада, показује изврсне успехе, и разуме се, прибавља себи све веће вредности срањујући рукописе, тражећи лажне, описујући анонимне писце, тумачећи и расветлујући карактере окривљених. Абат Мишо у парници једнога милионара уснео је, да на једном документу позна и докаже фалзификован рукопис, који је био изврсна имитација правоме.

Осим поменутих и други славни и најдуховитији писци већ се одавно умедоше користовати и рукописима при карактерисању личности у њихним делима. Тако Бјернсон, Доде, Хајзе, Шпилхагн, Зола, Дима син, који каже, да је „графологија једно доиста дивно средство да се познаду људи и на даљини, без личнога посматрања и познавања.“

На западу има читавих школа и завода графолошких. Нарочито у Немачкој. Ту се вредност графологије све више признаје. У току последњих 10 година тамо је најмање 40.000 рукописа оцењено зналачки, не дилетантски. У многим плустрованим листовима постоји и рубрика, као што већ зна-

мо, у којој нарочито графолог оцењује послате рукописне угледе. По који пут из неког броја оцењених рукописа и статистички хоће да покаже сразмере између тачних или мало или потпуно нетачних оцена својих (јер му дотични већ одговоре у колико се графолошка слика слаже са оном, коју они о себи имају, према оном: познај самог себе). Разуме се, тачност зависи највише од спремности графологове, која се у осталом огледа и у начину како он напише своје оцењивачке одговоре, у стилу. Што је графолог образованији човек, искуснији и спремнији графолог, да бог ме, тим тачнија и занимљивија оцена. А тачност њена зависи и од неусиљености рукописног угледа. Премда ће добар графолог усиљен и удешаван рукопис да позна, као и трему при писању, ипак је боље не тражити опис карактера по нарочитом угледу.

Често је графологу доста да расмотри само једну реч па да погоди карактерне црте пишчеве. Али боље што више материјала, и по могућству из разних година једнога лица. Кад се мења карактер неког лица, и његов рукопис подлежи промени. Па и пролазне часовне промене у душевном расположењу свакојако остављају трага на рукопису, ако би се што писало. Отуда у једног истог лица има каткад одступања од обичног рукописа, — исто тако као што у току писања, сам застој промена места и положаја и т. д. ма колико хоће да измењују потезе. И разно доба живота оставља на рукопису слике и сенке своје. Те као што нам какав познати цветни мирис доноси можда какв успомене тако и рукопис наш из разних година и разнога доба нашега живота може нам оживљавати слике нас самих. Дечко или девојчица од 13 година доиста не могу у свом рукопису показивати све нијансе својега карактера. Али ипак, у пролеће свога живота човек се јавља онакав какав је заиста у основи.

То вреди и за сву децу. Она се пак не оцењују по калиграфским пробама са прописа и т. д., већ по њихним прибелешкама, задатцима и т. д.

Ако је графологија одиста „истина, која

је сама по себи јасна,“ и ако се о њеној тачности, значајности и о признању њеном за вештину и науку данас већ не може више ни двоумити, ако су дакле, њени закони добро основани, без сумње ће графологија и за васпитаче имати знатне вредности. И ако је, нарочито у млађе деце, о карактеристици рукописа тешко решавати, ипак ће то испитивање имати смисла ради тога, да би дечје душевне особине и наклоњености боље запазили и боље њима управљали; да, може бити, од детета које

има дара за вештину не спремамо војника или обућара; или да рђаве клице развијемо не видећи можда једину спасоносну. Управница једног од највећих девојачких завода у Паризу писаше абату Мишону: „Своје ученице познају боље изучавањем њихних рукописа него најсавеснијим посматрањем њихне природе и навике; а оштро познавање дечјих рукописа упућује ме на прави пут којим треба да идем ако хоћу њихним карактерима да управљам управо према томе каква су деца сама.“

(Свршиће се.)

Д О П И С И.

Винковци, 5. фебруара. У оно родољубиво и дично коло, што га наше вредне Српкиње по већим местима српским поведоше — довatile се и наше Српкиње те основале овде задругу женску, која ће да буде стожер, око којег ће се винковачке Српкиње купити и помагати српску сиротињу.

Већ сама та околност, што имамо овде једну српску установу, једно друштво, добит је по овдашње Српство, а кад се узме у обзир, да та наша задруга већ у самом почетку свом испуњава своју дужност на достојан начин, онда је та добит још већа.

Задруга сјајно напредује. Ево нема ни година дана, од како је основана, па је зимус заоденуто дванајсторо Српчаци из српске осн. школе од главе до пете; овдашњој српској сиротињи раздeљено је зимус шест хвати дрва, пред божић је подељено новчане припомоћи овдашњим српским сиротама, а у последњој одборској седници закључено је, да се од сада стална месечна потпора даје неколицини сирота. То је дакле већ до 100 ф. за ово кратко време без оних шест хвати дрва. А за прву годину то је сјајно.

Морамо похвалити наше Српкиње све од реда, јер су скоро све чланице, — не знам баш, хоће ли се наћи који изузетак. Имаде их саде 79 редовних чланица и 16 мушких прилагача. Када се пак зна, да Срба у Винковцима има тек око 400 душа, онда се тек види патријотизам наших Српкиња.

Правила су поднешена високој земаљској

влади у Загребу на потврду, а док не стигну задругом управља привремени одбор, којем на челу стоји вредна председница Јелена Јанковићка. Тај привремени одбор неуморно се труди око унапређења друштва. — На Сретеније т. г. приредила је задруга прву своју забаву, којом је заинтересовала целу овдашњу интелигенцију без разлике вере и народности, и која је испала сјајно тако да без претеривања можемо рећи, да је то најлепша досадашња српска забава у Винковцима, па не само српска, него тешко да је у опће било лепше забаве овде.

Дворница у хотелу „код аустријског цара“ била је сва искићена прекрасним српским народним ћилимовима; и напуњена најодабранијом винковачком публиком уз велики број одличних гостију из Вуковара, Осека, Шида и околних места. — Две наше уметничке снаге од српског народног позоришта: М. Марковић и П. Добриновић зачинили су програм својим прекрасним певањем, а ко је чуо дивни тенор Марковићев и силни баритон Добриновићев, тај ће схватити, да их је обојицу публика наградила силним аплаузом, а наше Српкиње великим ловорим венцима са широким свиленим српским тробојним врпцама, које су им две Српкињице отворено на позорници предале.

За тим је дошла „Еманципована“, шаљива игра у једном чину, коју су наше младе Српкињице и Срби на потпуно задовољство публике одиграли. У првом нам је реду похвалити одушевљење Српкињице: Милеву гђцу (Олгу Брашову), па Виду (гђцу Катцу Ђујићеву) па Соку

(гђу Десанку Милашиновићеву), које су своје улоге као праве извежбане глумице одиграле, а за њима не заосташе ни њихове колеге: Ст. Ворић (Гига Гајић) па Владан (Јоца Теодоровић) па стари проф. Лукић (Коста Контић) па слуга Јован (Др. Стеван Стојковић).

Истаћи ми је, да за онако леп успех са представом највеће признање отпада на гђу Софију Веселиновићку, која је неуморно вежбала наше дилетанте, а толиким и тако ревним вежбањем па оно разумевање, којим гђа Веселиновићка располаже, морао је и успех онако леп бити.

Програм је завршен шаљивим предавањем нашега дичнога шаљивџије Петра Добриновића, а већ сама појава његова и начин његовог предавања довољни су, да се публика најпријатније забави. Кад се пак узме за предавање још онакова тема, какову је узео Добриновић. — не може се замислити лепши успех.

После тога је почела игранка раздрагане омладине и то „Наталијним колом“, које је сва наша омладина правом насладом играла; осим Наталијиног кола играло се још „Сељанчица“ и „заплет“ и право је уживање било гледати онај красан венац омладине мушке и женске по онако дивно украшеној дворани.

На каси је пало што улазнице што прилога 230 ф. па кад се одбију доста велики трошкови, остаје задружној благајни чистих 100 фор. а то се према нашим приликама може управо сјајним назвати.

Наша задруга почела је дакле врло лепо свој рад, а познавајући наше Српкиње, њихово одушевљење и вољу, ако буде само марљивости и даље истрајности, можемо се сигурно надати, да ће задруга и даље започетим путем ићи.

То јој од срца желимо!

—к—

Суботица, фебруара месеца 1896. На Три Јерарха 11. фебруара била је удворанама велике гостионе код „Пеште“ беседа с игранком, суботичке добротворне задруге Српкиња, на којој се искупила месна најотменија публика без разлике вере и народности и многи гости са стране.

„Беседе“ у Суботици и досада су увек добро испадале, али овогодишња као да је све досадање надмашила како у погледу моралном тако и у погледу материјалном.

„Беседу“ је место дра М. Кирјаковића, који се је међувремено разболео, избеседно г. Стева В. Поповић земаљски посланик и управитељ Текелџиног завода у Будимпешти, код Срба опће познати Чика-Стева. Говорио је, како многи и муњнији Срби греше, кад они ради свога разонођења путују у разне туђинске крајеве. Место тога препоручује путовање по српским крајевима, који много више занимивости за Србе имају, а осим тога исто су тако леци и романтични, шта више има међу њима и таквих, којима је тешко наћи равних. На крају тога свога родољубивог а уједно и домољубивог говора препоручио је свакоме, да ове године посете нашу — угарску — престолницу, у којој ће се кроз који месец отворити изложба у спомен хиљадугодишњице опстанка угарске државе. Говору је био пропраћен бурним одобравањем целе публике.

У извађању осталих седам тачака веома одабраног распореда сви извађачи вештаци и вештакиње пружили су такођер целој публици ретко уживање, чему је доказ оно после сваког певања или свирања бурно пљескање и одушевљено клицање: „живила!“ или „живили!“ и „наново!“ Но највеће и најпријатније изненађење је побудила млађана госпођица Иванка Коњовићева из Сомбора са својим заиста узоритим свирањем на гулама; од уживања занесена публика је у знак захвалности њој морала хтела-нехтела толико пљескати и клицати „живила“ е си у први мах већ помислио, да томе неће бити ни краја. За њом је највише гласнога признања и допадања пожњела гђа Вуја Недељковић из Ст. Бечеја са својим милозвучним гласом и вештим певањем, једино само жао нам је, што нам није и коју праву народну песму, које су и много лакше а и уху пријатније, отпевала. И госпођица Анђелина Павловићева из Панчева је свирањем на гласовиру показала и доказала не свакидању технику. Ретко уживање смо имали и у последњој тачци, у четворном свирању припознате уметнице гђице Данице Коњовићеве и припознатих мајстора-вештака Фрање Гала, Алојзија Вала и Мацака.

У одмору устао је опће познати родољуб Бошко Вујић и изрекао је здравицу у част суделача, суделачица и гостију.

„С Н.“

БЕЛЕШКЕ.

ИЗ ШКОЛЕ.

Српско ново забавиште отвара се и у Вршцу 1. марта ов. г. по ст. кал., те тако сад имамо српска вероисповедна забавишта по свим нашим већим местима у Угаркој.

Школска деца пред краљем. О св. Сави позвао је краљ Александар с узвишеном својом мајком краљицом Наталијом сву дечицу из основ. школа у двор и ту их почастио слаткишем. Деца ће се, за цело, целог века слатко и радо сећати тог лепог дана.

ИЗ ДРУШТВА.

Нове Задруге. Наше Српкиње из Долова и Загреба нису хтеле да изостану иза својих сестара по другим местима, те и они основаше своје добротворне задруге. За оснивање задруге у Долови има највише заслуге г. Ђура Манојловић тамошњи подбележник. Друштво се већ конституисало и изабрало за привр. председницу одушевљену гђу Стакићку, која пружа наде, да ће истрајати на том племенитом путу. Штатути су већ спремљени и послаће се скорим на потврду.

Исто тако и Загребкиње прионуше и удружише се на добро свога рода Њихов је састанак био 8. (20.) фебруара о. г. а председавала им је гђа Јулијана П. Орешковићка а отворила збор Катица П. Јовановићка. Тајник је г. Мита Грујић учитељ. На скупу је било 50 Српкиња и све се уписале у редовне чланице. Изабран је и привремени одбор од ових лица: Катица бароница Живковићка, Јелена Бр. Јовановића, Марија Д. Миланковића, Јелена пл. С. Богдановића, Јелена Ђ. Поповића, Кат. К. П. Јовановића, Паулина В. Матијевића, Теодора Н. Ђорђевића, Јелена Н. Ђик и Даринка С. Божић.

Сретно им било!

Вуковаркиње су имале 21. јануара (2. фебруара) о. г. своју редовну скупштину, у којој су обавиле своје скупштинске послове. Ова је задруга штампала ове године свој рач. извештај за прошлу годину и изненадила нас је својим лепим напретком. За ове 4 године, како је та задруга основана, показује она, поред великих

доброчинстава, што чини, да има већ свога капитала од 3343 ф. 66 н. Ал она броји својих 146 ред. чланова, 1 добротворку и 42 добротвора. За Вуковар је то прекарсно. Ова задруга издржава редовном потпором 15 сирота, 3 ученика (це). Осим тога добише 2 ванредну потпору и 25 деце је задела задруга. Похвално дело!

Панчевкиње су имале своју друштвену забаву 25. јануара о. г. и испала је сјајно. Донела је друштву лепе моралне и материјалне користи.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Ланг-шанска кокош. Лист „Тежак“, што издаје пољопривредно друштво у Београду, јавља, да је у последње време јако распрострајена у Европи китајска кокош овог имена. Ова је кокош пренешена у Европу тек 1872. г. и види се, да подноси лепо све крајеве и све климе, јер свуда лепо напредује. Носи доста јаја и добро се леже; веома је мирна, а при том су и кокош и петао лепог узраста. Месо им је бело и вкусно.

Здравље домаће живине. Један ваљан економ из Србије износи у „Тежаку“ своје искуство као да многа живина пропада с тога, што се не пази довољно на појење живине. Многа газдарица, вели он, знајући, да у сточном кориту има доста воде, па се и не брине даље о том; ал ту и лежи зло. Дрвени судови нису никако за воду zgodни, јер се на њих ухвати лети неко зеленило, које је по живину врло штодљиво. За то ваља појити живину само из чистих земљаних или гвоздених судова. Ове судове ваља пред кућом држати, па често у њих сипати чисте и свеже воде. Зими ваља пилеж појити млаком водом. Друга је погрешка, што се пушта пилеж лети да лежи по високам дрвима, па кад отуда слеће, она се грува, те од тог често болује, па и угине. Ово важи нарочито за лето, кад пилеж губи перје, а гојазна је, па не мож да се држи на крилима, него се угрува.

Препоручујемо ове поуке нашим газдарицама.

РАЗНО.

40. годишњица Јована Стерије Поповића. Вршачка црквена општина приредила је 24. фебруара о. г. 40. годишњи помен како је умрбо тај њен син и славни књижевник. Том приликом покренула се мисао међу вршчанима, да купе прилоге и да подигну том врлом књижевнику достојан спомен.

Леп пример. Гђца Агница Лукићева учитељица вршачка позвала је у свој дом о божићу пр. г. сву децу црногорску, што су прошле године дошла тамо да изучавају занате, на их угостила и тиме тој деци олакшала у туђини први благ дан, што су ван свога дома и огњишта провели. „Глас Црногорца“ се лепо захвалио истој учитељици у име свих Црногораца.

Поклон Султанов. Данашњи султан Абдул-Хамид поклонио је скорим руском цару дувањару с највећим драгим каменом, а царици Ђердан од дијаманата у вредности од 30.000 тур. лира. Осим тога поклонио је из своје ризнице парче дрвета од оног крета, на ком је умрбо наш спас Исусе Христос.

Добротвор. Уважени трговац и родољуб загребачки г. Петар Николић уложио је у „Српску Банку“ 1000 ф. на српску црквено-школску Матицу, која се кани основати за потпору

сиротих срп. осн. нар. школа. Он је овим богатим даром положио чврст темељ новој установи народној, која се клони бољем напретку српском. Слава му!

Родољубиви прилози. Ст. назовачка штедионица приложила је 100 ф. на издржавање сиромашних осн. нар. школа у будимској дијецези; 50 ф. срп. нар. позоришту и за 50 фор. узела је обвезнице српског учитељског конвикта у Новом Саду.

Љуба удова Кобиларова из Ст. Кера у Бачкој подигла је о свом трошку пред срп. црквом каменит леп крет у вредности од 500 фор и обећала, да ће давати уља за фењере, око тога крета, док је год жива. Нека је слава такој ктиторци!

„Босанска Вила“ лист, што излази у Сарајеву под уредништвом г. М. Кашиковића, прославила је фебруара месеца о. г. своју 10. годишницу. То је први српски лист у тим крајевима, који је доживео толики век и ми му од срца честитамо!

Друштво срп. учитељског конвикта у Нов. Саду купило је за своје цели две куће у вредности од 21 700 ф. и од идуће године ступиће конвикт у пуној својој снази у живот.

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА

Ст. Бечејкиња.

„Просветна Задруга Српкиња у Ст. Бечеју“ држала је 28. јануара о. г. своју редовну гл. скупштину, у којој је решавала следеће:

Пошто су се чланице једва у довољном броју искупиле (јер по правилима задружним треба их најмање 18) поздравила је председница гђа Емилија Јоцић присутне и прогласила скупштину за отворену, а за тим пријавила јој присутну нову чланицу гђу бароницу Љубицу Јовићку, која је у име уписнице приложила 2 ф., а у име чланарине месечно по 50 новч. дакле за по године унапред 3 ф., свега 5 ф. — Скупштина је одушевљено и са узвиком „живела“ поздравила нову чланицу, а положених 5 фор. гђи благајкињи предала.

Гђа председница извештава, да је на мањској оновременој скупштини било 37 чланица, којима је у току године придонела гђа Катица

Досе Поповића; али су од тих у године 1895. Сара Кретић и Јелена — Илка — Мравић преминуле, гђа Евелина Завишић се у Ш. Сад преселила, а Александра Врбашка својевољно иступила, по томе је остало 34 чланице, а са гђом бароницом Љ. Јовић свега 35 чланица. Даље извештава гђа председница, да су у минулој години држане две главне скупштине и шест одборских, у којима је донешено 58 закључака. Јавља и то, да је према закључку главне скупштине одмах 25 фор. а. вр. а 25 фор. почетком ове године — свега 50 фор. послато на светосавски фонд у Ср. Карловце; да је задруга о Ускресу приредила сјајну „игранку“, која је задрузи и материјалне, а још више лепе моралне користи донела; трудила се, да своје вероисповедно забавиште доведе на ступањ, да потпуно одговара свима законским наређењима: обазривом штедњом унапређено је доста лепо и матери-

јално стање задруге, те се нада, да ће и скупштина са целим овим радом задовољна бити; што је скупштина заиста на повољно знање узела.

За тим је благајкиња гђа Кристина Хаднађева поднела извештај о стању благајне. У току године примљено је 845 ф. 25 н., а издато 844 ф. 22 н., преостало је 1 ф. 3 н. Цело пак садање стање овако је: у штедионици бачко-потиској има уложено 3905 ф. 18 н. а у ручној благајни 30 ф. 15 н и 1 дукат, свега 3.935 ф. 33 н. и дукат. — И овај извештај узет је од скупштине на повољно знање.

Допис „Добротворне задруге Српкиња“ у Пакрацу, којим јављају, да су и оне задругу основале, узет је радосно на повољно знање, и решено, поздравити и честитати овај корак, и успешна рада новој задрузи пожелети.

Прочитао се позив српске академске омладине у Буда-Пешти на беседу, коју приређује у корист сиромашких срп. народно-вероисповедних школа православне епархије будимске, и решено, у име улазнице послати 10 ф. на председника приређивачког одбора високоблаг. г. Стевана В. Поповића; које је одмах и извршено.

Гђа председница известила је скупштину, да је 30. децембра прошле године приређен био свечани парастос у спомен свију преминулих задружних чланица, на коме је месно свештенство са преч. г. протом чиновдјејствовало, а срп. црквено певачко друштво ст. бечејско лепо појало, те предлаже: да се како преч. свештенству, тако и певачком друштву писмено захвали, преч. проти Јовану Бороти и Велимиру Грегорићу још у толико, што понуђену им награду за труд примити не хтедохе, него ју као добродушни дар задружном фонду дарују. Предлог је гђе председнице са изразом записничке захвалности скупштина једногласно прихватила.

Још је скупштина изјавила протоколарну захвалност досадањој многогодишњој вредној подпредседници гђи Евилени Завишићевој, која се из места одселила, на ревносном деловању и пожртвовања пуном труду око развитака и напретка ове задруге. Живела!

По исцрпљеном дневном реду захвалила се гђа председница скупштини на поверењу како у име своје, тако и у име осталог часништва и целог одбора, и позвала исту, да приступи избору нове управе за наступајућу годину.

Скупштина уважавајући рад досадање председнице, једногласно и поново бира за исту гђу Емилију Јоцић, а за подпредседницу истим начином гђу Еуфимију Влаховић, за благајкињу и опет многогодишњу благајкињу гђу Кристину Хаднађеву, за перовоћу пак умољен је досадањи, који се сви те почасти са захвалом примише. Одбор је биран тајним гласањем, те по броју гласова бише изабране гђа Драгиња Борота, Меланија Сомборскова и Марија Жекић са по 16 гласова, Милица Богдановић са 13 гл. Марија Костић са 12 гл, Савета Соколовић са 10 гл., Милева Миковић са 9 гл., и Лепосава Мартиновић са 8 гласова.

Пошто је још гђа председница позвала изабране на сложан и истрајан рад, буде скупштина распуштена.

С. Ж.

ПЕШКИШТВО.

НА РАСТАНКУ.

Украсиће те венцем и на твоје челу
Процвета ће руже,
И сјај и раскош и богатство сјајно
Све ће да ти пружи.

И кад те једном с мојих тргну груди
Пут ће да ти злате;
Слепа ће љубав живот да ти нуди —
Да жртвује за те.

А срце твоје ни сјећат се неће
Тајне туге моје,
Зането сјајем оне таште среће
И сујете своје.

Све ће да ти дадну. Али ја, о нево,
Шта ти могу дати?
Ево ти тугу — нек те туга моја
Кроза живот прати!..

Јов. А. Дучић.

Где живот како измиче,
Брзо као сунчев сен,
Ал, срећа још брже мине
Као само један трен.

Зато су патње спорије
Спорије беескрајне
Као да се нижу столећа
Тако су дуготрајне.

Где како живот измиче
Брзо као сунчев сен,
Али, срећа још брже мине
Као само један трен.

Нови Сад.

Марија.

СУМЊА.

Њихова свадба била је закључак једног лепог романа, закључак, који сам предвиђао још од прве поверљивости Петрове, онда још, кад ни он сам не знађаше, да у толикој мери љуби Јованку, ту дивну младу девојку, чију је слику радио.

Не знам да ли је она са своје стране делила страст мога пријатеља, али било из праве љубави, било из кокетерије, она је увек имала за њега по који благ осмејак, који храбрасе, па кад је најпосле запросио њену руку, није се устезала да му је поклони.

Прве године брачног им живота нису биле помрачене ни једном црном тачкицом, ни једним облачком.

Тај Петар имађаше толико дара, да је својом четкицом заслуживао онолико, колико је хтео, а за уста његова млада жена и он ако и не знађаху за велико богатство, знађаху за сваку угодност.

Али, по несрећи, Петар се нагло разболи, и тек после дугих месеца бола за њега, а бриге за нас, почне оздрађати. Болест, која га беше снашла, није му дозвољавала да ради, те мало по мало, најпре оскудица у новцу, а доцније и нужда, увуку се у кућу младих супруга.

Морали су напустити свој мали кокетан стан, на булевару Гренел и узети један ружан стап на левој обали Сене. У тај стан сам редовно долазио да обиђем свога јадног пријатеља, покушавајући, да му у векику фотелју, за коју

беше прикован, донесем мало расположења и веселости.

Једног дана нађем га озбиљнијег но обично. Имађаше неко хитно плаћање, а новаца немаше.

Оставио сам га јако забринутог, јер сам се и сам налазио у таквом положају, да нисам могао да му помогнем и један део ноћи проведем због тога очајавајући.

Но сутра дан изненадим се, нашавши Петра мирног и веселог.

Имам пара, рече ми, угледавши ме. И пошто сам га запиткивао од куда му, рече ми:

Дала ми је моја жена, моја Јованка. Изгледа, да је онда, кад бејасмо још богати, сачувала неку пару. Онај негдашњи сувишак снашће нас данас.

Добри млади човек изгледаше врло поношљив, говорећи ово, док сам ја и против своје воље осећао, да ми се срце стеже као на какав рђав предзнак, а то е тога, што ми је та тајна уштеда изгледала врло чудновата.

Сећао сам се, да је Јованка некада била лакомислена и приличан грошација, те кад би јој муж дао новаца изгледало је, да јој је много потребније да купи какву луксузну ствар или што од накита, но да остави што на страну, да јој се пађе у будућности. Па онда, онога дана кад је мужу дала потребну суму, чинило ми се, да јој је на лицу лебдео неки тајанствен осмејак, који ми је дао повода разном размишљању.

Сумња се тек била зачала у мојој глави,

али кад се после два месеца обнови иста сцена, сумња поче да хвата код мене дубљег корена.

Не, ја не бејаш тако лаковеран као Петар, и с тога ми никако не иђаше у главу, да су извори младе жене могли бити тако неискрпни.

И тако се сумња код мене беше утврдила.

II.

После извесног времена морао сам да потражим на станици неког рођака и с тога изађем још у 6 сах. из јутра на жељезницу.

Кад је фијакер прелазно улицу „de Rennes“ нагнем се махинално према прозору. Од једном задрхтах. Опaziо сам, да журно тротоаром корача једна женска у црнини. Лице јој беше скривено густим велом, али сам је ипак познао. Познао сам ту фицу силуету, то елегантно кретање — то беше Јованка.

Где ће она сад?

Целог дана мучила ме је та мисао, па најпосле покушах да уверим самога себе, е да ли сам се преварио. Пре свега лице јој нисам видео, а ко ми може рећи, да је то била заиста она?

Истог вечера обиђем Петра. Јованка је била ту и седела је баш према мени. Погледам је од једном право у очи и рекох:

Јутрос око 6 часова било је врло лепо у улици „de Rennes“ прошао сам туда, кад сам отишао на станицу.

Она уздрхта, зарумени се и обори очи, да би избегла мој поглед.

Тако не стаде сумње, за иста она је била!

Сиромас мој пријатељ, који вероваше у уштеду своје жене, не знајући ништа за њене јутрење шетње. Али шта да радим? Да ли би било боље, да му откријем ту ужасну тајну, или да оставим, да још непрестано верује у женину уштеду-

Пре но ма шта отпочнем, решим се, да дознам праву истину, да имам јасна доказа. Кад ми је после неког времена Петар опет говорио о новчаној неприлици и да ће још једном замолити жену за њену уштеду, решим се да пратим сваки Јованчин корак.

То нит је било дуго нити тешко. У 6 сах. био сам у улици „de Rennes“ на месту, где сам је већ једном видео. Она долазаше, обучена у оној истој црној хаљини и обвијена црним велом.

Ах! . . . Несрећница!

Ниш, јула.

Јованка! . . . зовнем је ја.

Окрете се плашљиво; поглед ми је морао бити ужасан и морала је у њему прочитати да све знам, јер и не покушаваше да пориче, већ тихим уплашеним гласом рече:

Погодили сте, јел те? Само Петру ни речи. Чувајте ми тајну. . .

И како ја ништа не одговорим, продужи:

Ви знате, да он верује у моју уштеду, а ја нећу да он дозна од куда ми тај новац, јер би га то врло болело.

Моје лице изражаваше у том тренутку бесну иронију, али Јованка то не примети већ истим благим дрхћућим гласом рече:

Морам да вас оставим јер журим. Увек се бојим, да ме не опазе да ме нема. Ал то је тешко, мучно, доћи дотле. Стидим се као да чиним неко зло.

„Као да чиним неко зло!“ На те речи осмехнух се злобно, но она не примети. Један тренутак размишљаваше па онда рече:

Хоћете ли, да ми учините једну велику услугу? Идите тамо место мене!

И како разјарен бејаш неспособан, да је разумем, она извади из своје мараме једну огрлицу од турниса (плав драги камен) и даде ми је.

Примите новац за ову огрлицу и у вече ће те ми донети. Јел те де хоћете? Ја нећу више никуд излазити и тако Петар неће опазити, да ја немам више свога накита, а Mont-de-Piete узјамљује лако на овај начин.

Бејаш збуњен и не одговорих ништа, а она додаде:

До виђења пријатељу, до довече и хвала!

III.

Она исплезне. А ја стојаш прикован на истом месту, не знајући, да ли сам сањао или је јава.

Ох! Та Јованка!

Како сам је сад поштовао, а у исто време стидио сам се самога себе, међу тим ме је и савест гризла.

То је жена, коју сам хтео окаљати најгаднијом најнеправеднијом сумњом.

И у тој истој улици, стојећи тако рано сам, потече ми најпре једна лагана суза и паде на бледи турнис, а после станем плакати као мало дете.

С француског превела Лада.

КЊИЖЕВНИ ПРИКАЗИ

Са погребом Александра Александровића III руског цара миротворца. Написао А. Пајевић. Цео чист приход ове књиге намењен је фонду дра Ђорђа Натошевића, који је уступљен срп. учитељском конвикту у Нов. Саду за потпору сирочади учитељских. Штампа и издање А. Пајевића у Нов. Саду. Цена 50 н. или 1 круна. —

Наш је цео народ, ма где он живео, пун нијетета и поштовања према братеком и једноверном свом руском народу, и валда, осим Русије, није ни један славенски народ у тој мери жално за пок. царем миротворцем Александром III. као што се то онајало на српском срцу. И г. Арса Пајевић у овој својој лепо и китњасто написаној успомени био је само тумач општих осећаја и опште туге васколиког српског народа. Радујемо се, што је баш г. Арса примио на себе ту дужност, да опише наш бол и да нам изнесе слику туге, а уједно и величине и богатства наше руске браће, јер тешко је наћи међу нама тако осетљива човека који уме тако дирљиво, тако китњасто и живо да прикаже слике и прилике, као што уме наш г. Арса Пајевић. Његови утисци са бојног поља јуначке браће Црногораца од 1876. г. и мала споменица са петстогодишње славе видовданске у Крушевцу од 1889. г. распламти и наше груди, кад год читамо; па тако и ови утисци из Русије, дижу нас и крепе у сазнању, да смо и ми граница једног горостасног, једног и величанственог стабла, који задивљује свет величином умном и физичном.

Ова књига дакле крепи, снажи оживљава Србина и за то ју препоручујемо народу, а особито нашим учитељима, којима је и чист приход намењен, да ју растурују што више. Цена је малена према величини и лепој изради књиге, те ју је лако протурити, само мало добре воље. Осим погребом царевог, описују се ту и величанствени храмови Петрограда, Москве и Кијева, а поткрепљена је реч са 18 лених илустрација (слика). —н.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

15. јануара ове године изаћи ће нашом накладом: Јлд Богданов Тренутак, прво поглавље „Балканске мисли.“ „Тренутак“ је цјелина, која стоји о себи а садржај му је: 1. Прелазно доба. 2. Политика све и свуда. 3. Два нараштаја. 4. Интелигенција и пук. 5. Анархија појмова. 6.

Појмови „племи“ и „народ.“ 7. Појам „хисторијека индивидуалност.“ 8. Појам „политички народ.“ 9. Племенски егоизам. 10. Двије струје. 11. Народна мисао и политика. 12. Посматрачи и практичњаци. 13. Политичарима.

Књига ће изаћи у два издања: латиницом и ћирилицом. Спољашња ће јој израда бити укусна. Књижарска цијена 70 новч. Цијена за предбројнике 50 новч.

Ако је предбројник учитељ или ђак и то својим потписом потврди, добиће књигу за 30 новчића. Скупљачи ће добити на 20 књига једанаесту прида.

Ко овог арка не прими, а рад је да ово издање подупре, нека сам такав један арак приреди.

Поштоване скупљаче молимо, да нам што прије пошљу именик предбројника, јер нам је то потребито да знамо од прилике у колико примјерака да приредимо издање латиницом а у колико оно ћирилицом.

Молимо најнионизије све наше новине да овај оглас одштампају.

У Задру, 6 децембра 1895.

Међународна књижара Е. Pl. Schönfeld.

Једно одабрано коло Срба у Нишу решило се, да од нове године издају лист, „Славу“. Намера им је тим врло племенита. Хоће да га је и негују тим стари традиционални дух српски, хоће да побуде у народу одушевљење за име, веру и језик свој под девизом: где је слава ту је Србин.

Лист ће излазити у месечним повезаним свескама од три штампана табака и стаће за Србију на целу годину 4 динара, а за све остале земље 6 дин. Прва свеска изићи ће у половини јануара месеца о. г. и слаће се само онима, који се пријаве до 10. јануара о. г. и који положи бар прву четврт годишњу.

Рукописе ваља слати уреднику г. Миливоју Башићу професору нишке гимназије, а претплату благајнику г. Мићи Ивковићу умировљеном учитељу у Нишу.

ЧИТУЉА.

† Милош Димитријевић кр. саветник бивши посланик на земаљском сабору, председник „Матице Српске“ у Нов. Саду, председник „Централног кредитног завода“ у Н. Саду, умиров-

љени кр. школски надзорник Бач-бодрошке жупаније, поседник ордена св. Саве II. степена са звездом и Данилова ордена III. степена; велики родољуб и чист карактер српски, преминуо је напрасном смрћу 20. фебруара о. г. у својој 72. година живота. Слава му и вечна успомена!

† Милојко Лешјанин краљ. српски ђенерал, који је војевао у свима ратовима, што је Србија водила за последњих 40 година и свуда победоносно излазио. Био је неко време и војени министар а у последње доба председник „Првеног Крета“, где је неуморно делао у прилог те хумане установе. Слава му!

† Др. Бранко Стефановић доктор у Темишвару председник прве омладинске скупштине у Новом Саду од 1866. год. посланик срп. нар. сабора карловачког, бивши председник општине темишварске и подпредседник епирх. школског одбора у Темишвару, преминуо је 23. фебруара о. г. Вечан му спомен!

† Михајло Дејановић. Српска нар. школа изгубила је једну вредну, савесну, родољубиву, одличну снагу. Преминуо је у Мољу 14. фебруара о. год. Мијајло Дејановић, 38. годишњи савесни радник на пољу просвете народне. Дејановић није био само школски радник, он је неговао и књигу и писао је више књижица из економије, које му је и „Матица Српска“ наградила. Заузимао се за све што је добро, лепо и напредно. Нека му је леп и мио спомен међу нама!

† Марија Максимовићка супруга нашег грађанина Мише Максимовића, поштена душа примерна мати, добра домаћица и честита Српкиња преминула је у својој 51. год. живота 16. (28.) фебруара о. г. Нека је бог прими у вечно блаженство!

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Оз бави, коју је приредила „Српска добротворна женска задруга“ у Вуковару, дана 1. (13.) фебруара 1896., дароваше добровољна прилога: Преузвишени г. гроф Карл Елц Преузвишена грофица Маријана Елц, кр. поджупан велеможни г. Петар пл. Јурковић по 10 фор; преузвишена грофица Марија Елц, Алекса Пауновић, Владимир Николић Карловци, Тајбнер и комп. у Н. Саду по 5 ф.; гђа Ангелина Петровић, Марија Руварац Загреб, Јула Михајловић по 3 ф.; др. Александер Пејичић, Келечењи, Александар пл. Крачевић по 2-50 ф.; Георг Бузек Н. Сад. Ал. Розенбаум Беч, Херман Колер, Жарко Станић,

Барушковић проф. Осек, Јудита Стојковић по 2 ф.; Макс Леви, Јозеф Ландесман, Н. Лица, Амалија Шмирмунд, др. Баум, Валмарин Трст, Ласло Келечени, Јохана Седлачек, Тимотије Мирковић, Макс Фриш, Адела Штрајм, Симон Кон, Вилхем Хилер, Георг Николајевић Беч, Игњат Вајнфелд, Сигмунд Франк, Виктор Розе, А. Сибалд Н. Сад, Тирил Кожени, Карл Баум, Виктор Баум, Јоца Ђорђевић Н. Сад, Стеван Гргур, Н. Тајбнер Пешта по 1 ф.; Светозар Матић, Гмаз, Игњатовић, Макс Бир, Михаић, др. Готлиб, Марија Томпак, Емилија Шијак, Марија Лауденбах, мајор Вукмировић, Амалија Пауновић, Мојсиловић, Сам. Клајн, Разнер, А. Бир, др. Ротшилд, Милутин Стефановић, Поповић Киџус, Никола Поповић, Меланија Теодоровић, Херцег, Виктор Баум, Илија Перкаћански Зорка Коран, Ото Ландесман Дамјановић, Сима Царевић, Јелка Митровић, Панта Поповић Шид, Еуген пл. Кронај Пешта по 50 н.; а Вукосава Смиљачић 25 новч.

Захваљујући овим племенитој господи и госпођама дароватељима на дару, молимо уједно и г. г. аранжере, који при забави своју дужност савесно вршише, госпд. и госпође суделачице у позоришном комаду, живој слици, гђцу декламаторку на и г. г. који се састараху за осветљење слике — све их молимо да приме од стране ове задруге искрену захвалност.

Из одборске седнице „Српске добротворне женске задруге“ у Вуковару 8. (20.) фебруара 1896. држане.

Никола Јовановић,
заменик тајника.

Амалија Пауновић,
председница.

ПРИЈАТЕЉИ НАШЕГ ЛИСТА.

Гђа Софија Димићка из Новог Сада платила је један примерак нашег листа који смо дали Загорки Мачкићевој ученици III разр. новосадске срп. више дев. школе.

Г. Богдан М. Рајковић учитељ кумански и наш сарадник изволео је претплатити један примерак нашег листа за једну ученицу овдашње срп. више дев. школе, који смо наменули Даринки Радојчићевој из IV. разреда.

Гђа Љубица Краутвурст, из Карловаца платила је два примерка нашег листа један за гђицу Даринку Мирковић из Кумана за спомен своје покојне ћерке Марије, а други за једну ученицу новосадске више женске школе, који је дат Милици Пандуровићевој ученици IV. р.

Ове се ученице топло захваљују својим добротворима.

ИСПРАВАК.

У пређашњем броју нашег листа у јавној признаници турско бечејеке задруге на добровољне прилоге, изостало је случајно име и прилог г. Илије Јанковића од 80 нов. што се овим исправља.